

Alternatif Tıp Olabilir mi?

CAN THERE BE AN ALTERNATIVE MEDICINE?

Hanzade DOĞAN

* Dr.İstanbul Üniversitesi Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Tıp Tarihi ve Deontoloji ABD, İSTANBUL

Alternatif tıp, klasik tıp tarafından çözülemeyen, bir takım tedavi problemlerini çözmede ve problemleri önlemede hizmet etmektedir.

Tıp tüm pozitif bilimlerin desteği ile gelişmiş bir hizmet sektörünün parçasıdır. Temel amacı, insan sağlığına zarar verebilecek etkenleri koruyucu bir kurum olarak ortadan kaldırmak ve insanlığa ruh ve beden bütünlüğü açısından konforlu bir yaşam geçirmesi konusunda yardımcı olmaktır.

Tıp bir bütündür ve insanlığın sağlığına hizmet eden tüm olgu ve metodları kapsar. Bu düşünce paralelinde, hizmet vermeyi amaçlayan olgular tıbbın alternatifi durumunda olamaz. Alternatif tıp olamaz.

Bu yazımızda, sağlık hizmetinde görev almış öğretim görevlileri ve tıp öğrencileri arasındaki bir pilot çalışmayı ve sonuçlarını gözden geçireceğiz.

Anahtar Kelimeler:Tıp, Alternatif, Bitkisel, Akupunktur, Kozmetik girişim, Organ nakli, Psikoterapi

T Klin Tıbbi Etik 1997, 5:32-34

Tıp tüm pozitif bilimlerin desteği ile gelişmiş bir hizmet sektörünün parçasıdır. Temel amacı, insan sağlığına zarar verebilecek etkenleri koruyucu bir kurum olarak ortadan kaldırmak ve insanlığa ruh ve beden bütünlüğü açısından konforlu bir yaşam geçirmesi konusunda yardımcı olmaktır (1).

Tıbbın bu amacını konformist eğilimlerle sınırlamak veya bu amaca ulaşmasında kullanılabilecek yöntemleri tıp dahili ve tıp harici (alternatif) olarak ikiye ayırarak bilim adamlığının nitelikleri ile uyum sağlamamaktadır. Yukarıdaki amaca hizmet edecek ve geçerliliği de bilim-

Geliş Tarihi: 17.03.1996

Yazışma Adresi: Dr.Hanzade DOĞAN
İ.Ü.Cerrahpaşa Tıp Fakültesi
Tıp Tarihi ve Deontoloji ABD, Aksaray,
İSTANBUL

SUMMARY

The group of practices and methods termed as "alternative medicine", despite its controversial stance, continuously and in a growing pace serves in solving and eliminating many treatment problems experienced daily by the medical professionals and institutions.

Medicine, in its theory and practice, has been contributed by almost all of the non medical disciplines over the centuries and has progressed greatly because of this multidisciplinary support.

In this context, medicine is roughly regarded as the whole of various methods and practices for the common goal of maintaining and promoting the physical and spiritual health of human societies. This approach rejects the classification of some methods that serve this purpose as separate from medicine and having termed as alternative medicine, apart from the whole.

This article presents the results of a survey carried out among medical students, scholars, and professionals in search of the general perception of the term alternative medicine by the medical society.

Key Words: Medicine, Alternative, Herbal, Acupuncture, Cosmetic surgery, Organ transplantation, Psychotherapy

T Klin J Med Ethics 1997, 5:32-34

sel ölçüm yöntemlerince kanıtlanabilmiş tüm metodlar ilke olarak tıbbın kapsamına girer. Ancak bilinen dallarının herhangi birisine kalıp olarak oturmayabilir, (2) bu da bilim dallarının tanınmayan, yeni gelişen metodları reddetmesi gerektiği anlamına gelmez.

Bilimsel yöntem, belirli bir tezi inceleyebilmek, kendi içindeki tutarlılıkları test edip olgunun iç dinamiğini anlayabilmek ve pratikte tezin ve önerilen metodun klinik*ve temel iddialarını sonuçlarıyla karşılaştırıp tezin savunulduğu teşhis, tedavi ve koruma metodlarının amaca uygunluk, operasyonel kolaylık ve maliyet unsurları açısından faydalarını kalitatif olarak ölçebilmek için gerekli olan tüm donanımlara sahiptir. Tıp ve bilim adamlarının bundan kaçınmaları bilimsel yöntem fikri ile uyum içinde olmaz.

Yeni gündeme gelen metodlar her ne sebeple olursa olsun, incelenmesinden tepkiyle karşılanmamalı ve al-

tematif tıp adı altında denetimsiz bir alana terkedilmemelidir (3,4).

Temelde, tıbbın tarifinden hareketle, bir bilim adamı, kendi anlayışına, deneyimlerine ve işlevine uymadığı için insanlığa sağlık ve bedensel ruhi huzur sağladığını iddia eden bir olguyu, test edip sonuçlarını görmeden, tıp dışı ve hatta alternatif tıp olarak adlandırılmaz. Alternatif tıp olamaz. Tıp bir bütündür ve insanlığın sağlığına hizmet eden tüm olgu ve metodları kapsar. Bu düşünce paralelinde, hizmet vermeyi amaçlayan olgular tıbbın alternatifinde durumunda olamaz (5).

Tıp hergün, gerek teknolojinin ve gerekse temel işlemlerin değişmesi ve gelişmesiyle hizmet dağıtıcısını ve kalitesini arttırmakta, boyut ve kapsamını da yeni çerçevelere oturtmaktadır (5).

Tıp biliminin amacına ulaşmakta kullandığı genel yöntemlerin bir kısmı ölçülebilir ve her koşula uyarlanabilir özellikler arzettekiler iken, bir kısmı da net ölçümlere tabi tutulamayacak metodlardır. Bir kısım yöntemler de bunların ikisi arasında kalıp, ikisine de farklı boyut ve şekillerde aynı anda yer vererek bedeni bütünlük kadar ruhsal bütünlüğün de tüm tıbbi yöntemlerin bir unsuru olduğu fikrini barındırmaktadır (2).

Amerikalılar "If something works, then it is worth investigating" derler. Bu, birşey işe yarıyorsa, araştırmaya değer demektir (6). Faydalı olan ve sonuç getiren yöntemler önyargısız ve tarafsız bir şekilde -ki önyargısızlık ve tarafsızlık bilimsel araştırmacılığın iki vazgeçilmez vasfıdır, incelemeye alınabilirse bunların kötüye kullanılması ve el altından kontrolsüz yürütülmesi de minimize edilmiş olur.

Bilimsel yöntemlerle incelenmeyip kesinliği kanıtlanmamış bazı yöntemlerin şarlatanlığa zemin hazırlayabilme özellikleri bunların ciddiye alınıp denetim altında incelenmeleri ve böylece faydalı bir tıp ögesi haline getirilmeleri ile önlenebilir (7,8).

Bitkisel tedavi yöntemlerine gelince; belladonna alkaloidlerinin, glikozidlerin, metotreksatın birer bitki ekstresinden elde edildiği düşünülünce, bitkileri bir kenara itip "alternatif tıp" adlı kavram kargaşasının kurbanı bir terimle damgalamak yerine, bunları incelemek amacı ile laboratuvarlar kurarak ve araştırarak tıbbı yeni ilaçlar kazandırmak gerektiği kanısındayım.

Bunun yanısıra, bitkisel tedaviyi kasten kötüye kullanmak isteyen kişiler (5) olursa yasalar ve diğer denetim mekanizmaları sayesinde, amacı dışındaki kullanımları rahatlıkla engellenebilir. Denetim mekanizmaları işlemezse, bugünkü tıbbın bünyesinde kabul edilen her yöntem de aynı rahatlıkla kötüye kullanılabilir.

Yetersizlik ve çaresizlik şüphesiz insanları yeni yöntem (2) arayışları içine götürecektir. Buluşların büyük bir çoğunluğu aynı sebeple yapılmıştır (3). Yeni yöntemlerin tıbbın bünyesi yerine tıbbın dışında değerlendirilmeleri için hiçbir sebep yoktur. Geçerli yöntemler varsa, bunlar bugünkü tıbbın alternatif değil, tamamlayıcısı ve geleceği

olabilirler, öncelikle kavram kargaşasının bir ürünü olan ve daha büyük kavram kargaşalarına yol açacak "Alternatif Tıp" tanımından kurtulmak gerekir.

Bugün geniş kitlelere hizmet vermekte olan (pür) kozmetik girişimler, organ nakli, silikon göğüsler, cinsel kimlik değiştirme operasyonları v.s. uygulamaya başlandıkları zaman tartışmaya açık uygulamalar olmalarına rağmen alternatif tıp başlığı altında boş bir meydana itilselerdi bugün pozitif tedavi olarak kabul gören tedavi yöntemleri arasına giremezlerdi. Hep tıp dışı olarak değerlendirilip, tıp dışı kişilerin eli ile uygulanırlardı.

Dr.İbrahim Başağaoğlu ile yaptığımız pilot çalışmada, 10 intern öğrenci ve 20 öğretim üyesi ve öğretim görevlisinden alınan cevaplar şu yöndedir:

10 intern öğrenci, alternatif tıbbı "pozitif tıp dışında kalan uğraşlar", "günümüz doktorlarının çoğunun uyguladığı batı tıbbının dışında kalan herhangi bir tıp biçimi", "günümüz tıbbının yetersiz kaldığı durumlarda başvuru yöntemler", "alternatif tıp psikosomatiktir", veya "günümüz tıbbının çözümleyemediği hastalıkların tedavi etmek amacıyla ortaya çıkan bir takım yöntemler" şeklinde tanım örnek olarak sekiz yöntemden akupunktur ve bioenerjiyi en çok bildikleri alternatif tıp yöntemleri olarak vermektedirler. Diğer yöntemler için, "bitkisel tıp, negatif iyon tedavisi, hipnoz ve sesle tedavi" örnek gösterilmiştir. İki öğrenci ise alternatif tıp yöntemi olarak kabul edilmeyen yoga ve büyüü örnek olarak vermişlerdir, öğretim üyeleri ise örnek olarak on değişik yöntemden akupunktur, bitkisel tedavi, bioenerjiyi en çok bildikleri yöntemler olarak bildirmişlerdir. Öğretim üyelerinin gösterdiği diğer örnekler ise; kırık-çıkıkçılar, şifalı suların içilmesi, hocaya gitme, bitkisel ve hayvansal ilaç kullanımıdır. Üç öğretim üyesi alternatif tıp yöntemi olarak kabul edilmeyen psikoterapi, psikolojik telkin ve meditasyonunu örnek olarak vermişlerdir.

Yaptığımız bu preliminer ve kalitatif çalışmanın sonucuna göre bir kez daha vurgulayabiliriz ki, intern ve öğretim görevlilerinin bir kısmı alternatif tıp yöntemleri konusunda yeteri kadar bilgi sahibi değildirlere. Özellikle dikkati çeken bir husus deneklerin "psikoterapiyi" de alternatif tıp yöntemlerinin için de değerlendirmeleridir (9).

Sonuç olarak, tıbbın alternatifi yoktur, olamaz; fakat tıbbın şüphesiz daha çok gelişmeye, insanı bir bütün olarak değerlendirmeye ve bütün insanlığın sağlık bütünlüğü açısından önyargısız bir bakış açısına, yeni yöntemlere ve çok süratli bir çalışma temposuna ihtiyacı vardır (2).

KAYNAKLAR

1. Medicina Genel Sağlık Ansiklopedisi, s.121-67.
2. Alternatif Tıp El Kitabı, Andrew Stanway, 1990.
3. Sağlık Ansiklopedisi. Haftalık Aile Sağlığı Dergisi (8). İstanbul: Arkin Ofset Basımevi, 1973 (Anatominin Önyargılara Rağmen Gelişmesi).

4. Sağlık Ansiklopedisi, Haftalık Aile Sağlığı Dergisi (8), İstanbul: Arkın Ofset Basımevi, 1973 (Anestezi: Acısız Ameliyatı Yolu).
5. Milliyet Gazetesi. 23 Ocak 1955 sayısı, sayfa 20. Alternatif Tıp .Aldatmacası.
6. Koller M. Doctor and patient: paternalism •"»< partnership? Hexagon Roche 3, 1975: 6:18-24.
7. Milliyet Gazetesi, 16 Şubat 1996 sayısı, sayfa 4. Mantetik Akupunktur,
8. Milliyet Gazetesi, 7 Şubat 1996 sayısı, sayfa 4. Selulite Kesin Çözüm. Lenfatik Drenaj Masajı, Mezoterapi, Akupunktur ve Masaj.
9. Son 100 Yılda Türkiye'de Psikiyatri ve Psikosomatik Hekimliğinin Gelişmesi. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Dergisi 1981 Temmuz; 12 (ek özel sayı).